

СКАРБИ: МОЛОДІЖНА СЕРІЯ

ELEANOR H. PORTER

*Just
David*

ЕЛІНОР ПОРТЕР

*Тростя
Дебід*

*Переклад з англійської
Елли ЄВТУШЕНКО*

КИЇВ • ЗНАННЯ

*Моїй подрузі
місіс Джеймс Харнесс*

Розділ I

ДІМ У ГОРАХ

Високо в горах на галявині стояла самотня хатинка. Збудована вона було просто, зате надійно. Від холодного північного вітру її затуляли зубчасті скелі, що височіли сіро-білими вежами в сонячному промінні. З іншого боку простягався невеличкий пологий схил, порослий зеленню аж до того місця, де гора, вкрита низенькими ялинами й соснами, пірнала в стрімке урвище. Ліворуч виляся до прохолодних лісових глибин стежка. Але праворуч була ще одна круча, що відкривала улюблений Девідів краєвид: далекосяжну долину; сріблясту пляму озера з довгою стрічкою річки; а зверху — сірі, і зелені, і пурпурові гори, що наповзли одна одній на плечі, доки найвищі з них не встромили свої голови аж у широку небесну баню.

До хатинки не вела жодна дорога. Була лише стежка, що зникала в лісі. Не було в полі зору й жодного будинку, крім білих цятток далеко внизу, у долині, вздовж ріки.

У хатинці майже всю стіну головної кімнати займав великий камін. Зараз був червень, тож у ньому лежав лише холодний попіл; але з крихітної прибудови в задній частині хатинки долинали запахи і шкварчання бекону, що смажився на яскравому вогні. Меблі в кімнаті були прості, але по-своєму незвичайні: два тапчани, кілька грубих, але зручних стільців, стіл, два пюпітри і дві скрипки в футлярах, а ще повсюди лежали книжки й розкидані аркуші з нотами. Ніде не було ані подушки, ані занавісок, ані якоїсь дрібнички, що свідчила б про жіночий смак і руку. З іншого боку, не було там і рушниць, шкур чи оленячих голів, що вказували б на чоловічу силу й майстерність. Оздобою кімнати була прекрасна копія Сикстинської Мадонни, кілька фотографій, підписаних добре знаними у великому світі поза горами іменами, і гірлянда з соснових шишок, на кшталт тієї, яку могла б зібрати й повісити якась дитина.

Шкварчання в маленькій прибудованій кухні раптом стихло, і в дверях з'явилася пара темних, замислених очей.

— Татку! — покликав власник тих очей.

Відповіді не було.

— Батьку, ти тут? — гукнув голос уже наполегливіше.

На одному з тапчанів почувся легкий порух і шепіт. На цей звук хлопчик у дверях тихо зайшов до кімнати й підбіг до тапчана в кутку. Це був худорлявий хлопчина з короткими кучериками біля вух та ідеальним здоровим рум'янцем на щоках. Він стурбовано простягнув уперед руки, худі, довгі, з по-дівчачому тонкими пальцями.

— Татку, ходімо! Я сам приготував бекон, а ще картоплю й каву. Швидше, все холоне!

Поволі, з допомогою твердих рук хлопця, чоловік підтягнувся й сів. Його щоки, як і у хлопця, пашіли — але не здоров'ям. Очі були трохи ошалілі, проте голос — низький і дуже ніжний.

— Девід. Це мій синочок Девід!

— Звісно, це Девід! Хто б іще це міг бути? — засміявся хлопчик. — Ходімо! — І він потягнув чоловіка за руку.

Чоловік звівся на нетверді ноги і лише вольовим зусиллям змусив себе випростатись. Шалений погляд полишив його очі, а рум'янець — щоки. Обличчя раптом стало старим і змученим. Усе ж, не певними кроками він перетнув кімнату й увійшов на кухоньку.

Одна половина бекону була чорна; інша — прозора і схожа на затверділе желе. Картопля була сира й смакувала саме так, як смакує зварена насухо страва. Кава була ледь тепла й каламутна. Навіть молоко скисло.

Девід усміхнувся дещо сумно.

— Усе не таке добре, як у тебе, батьку, — вибачився він. — Боюсь, сьогодні я був дисонансом в оркестрі! Чомусь одна частина плити була гарячішою за іншу і тому місцями спалила бекон; а з картоплі википіла вся вода — хоча це пусте, я просто долив туди холодної. А ще забув і залишив молоко на сонці, і тепер воно не смакує; але я впевнений, що наступного разу зроблю краще — все-все.

Чоловік усміхнувся, сумно похитавши головою.

— Але “наступного разу” не повинно бути, Девіде.

— Чому? Що ти маєш на увазі? Невже ти більше ніколи не даси мені спробувати ще раз, батьку? — у голосі хлопця вчувалося справжнє занепокоєння.

Чоловік завагався. Його вуста розтулилися, аби вдихнути перед тим, як з них, здавалося, мав би

политися потік слів. Та вони різко зімкнулися, так нічого й не вимовивши. Тоді йому на думку легко спали інші слова:

— Ну, синку, не дуже гарно так поводитися з твоєю вечерею, чи не так? А тепер, якщо ти не проти, я поїм трохи того бекону. Здається, я відчуваю, як до мене повертається апетит.

Якщо його ледачий апетит і “повернувся”, то надовго точно не залишився, бо чоловік з’їв зовсім трішки. Він спохмурнів, спостерігаючи, як мало їсть хлопчик, і сидів мовчки, доки його син прибирав недоїдки та посуд. Він і досі мовчав, навіть коли вийшов разом із хлопцем із будиночка й покрокував до маленької лавки з західного боку.

За винятком тих вечорів, коли була сильна злива, Девід ніколи не лягав спати, не поглянувши востаннє на своє “Срібне озеро”, як він назвав маленьку водойму далеко в долині.

— Татку, сьогодні все золоте — все позолотило сонце! — захоплено вигукнув він, окинувши поглядом свої скарби. — О, татку!

Це було тривале вираження захвату, і чоловік, почувши його, замружився, наче від раптового болю.

— Татку, я це зіграю — я мушу це зіграти! — закричав хлопчик, кидаючись до хатинки. За мить він повернувся зі скрипкою біля підборіддя.

Чоловік дивився й слухав; і доки він дивився й слухав, лице його стало схоже на поле битви, де змагалися за першість гордість і страх, надія і розпач, радість і смуток.

“Грати” захід сонця для Девіда було не новинкою. Щоразу, коли він був зворушений, то брав до рук свою скрипку. Щоразу в її тремтливих струнах він знаходив спосіб сказати те, що не в змозі був висловити його язик.

За долиною сірі й сизі гори вже взялися пурпуром. Угорі небо, суцільний безкрайїй племінь багрянцю й золота, перетворилося на розплавлене море, у якому пливли рожевуваті хмарки-човники. Унизу долина, з її озером і рікою, що відблискували рожевим і золотим на тлі тінистої зелені поля й лісу, була наче якоюсь зачарованою казковою країною краси.

І все це було в Девідовій скрипці, і все це відбивалося на Девідовому піднесеному, захопленому обличчі.

Коли останній рожевий відблиск посірів і остання мелодія затремтіла й затихла, чоловік заговорив. Голос його був мало не хрипким від зусилля, з яким він намагався опанувати себе.

— Девіде, час прийшов. Нам доведеться залишити це — тобі й мені.

Хлопчик здивовано обернувся — його обличчя все ще м'яко світилося.

— Залишити що?

— Це. Усе це.

— Це? Але, татку, що ти маєш на увазі? Це ж дім! Чоловік утомлено кивнув.

— Я знаю. Досі це був наш дім; але, Девіде, ти ж не думав, що ми можемо жити тут завжди, правда?

Девід тихо засміявся і знову перевів погляд на далекий обрій.

— Чому ні? — замріяно спитав він. — Що може бути краще? Мені добре тут, татку.

Чоловік стурбовано зітхнув і неспокійно заворушився. Гострий біль у боці був того вечора особливо сильним, і жодна зміна пози не могла це полегшити. Він був хворий, дуже хворий і знав це. Утім він також знав, що для Девіда хвороба, біль і смерть не значили нічого — чи, щонайбільше, були словами, які він легко, майже несвідомо пропускав. Уперше

чоловік завагався, чи був узагалі його метод виховання — якась його частина — мудрим.

Шість років він сам піклувався про хлопчика й ростив його. Шість років хлопчик їв таку їжу, одягав такий одяг і вивчав такі книжки, які обирав його батько. Шість років батько думав, планував, дихав, рухався, жив заради свого сина. У хатинці більше нікого не було. Лише іноді вони ходили через ліс до містечка на схилі гори за харчами й одягом, і це розраджувало дні близького товариства.

Усе це чоловік ретельно спланував. Він прагнув, аби в дитинстві Девіда було місце лише для доброго і красивого. Не те щоб він хотів, аби в душі хлопчика бракувало визначення зла, нещастя й смерті, — лише щоб вони не з'явилися в його житті. Це мав бути той випадок, коли добре й красиве повинні були настільки панувати в думках, щоб у них просто не залишилося місця для будь-чого іншого. Таким був його план. І ось який його успіх — результат настільки дивовижний, що тепер, перед лицем власної хвороби і того, що, як він побоювався, з неї випливе, чоловік починав сумніватися в мудрості цього плану.

Поглянувши на захоплене обличчя хлопчика, він пригадав здивовані Девідові запитання про першу мертву білку, що він побачив у лісі. Хлопцю тоді було шість.

— Овва, татку, вона заснула й не хоче прокидатися! — закричав він. А тоді, злегка торкнувшись: — І вона холодна — о, така холодна!

Того разу батько поквапив сина далі й уникнув його запитань; а Девід виглядав задоволеним. Але наступного дня хлопчик повернувся до цієї теми. Очі в нього були широко відкриті й трохи налякані.

— Батьку, що означає бути... мертвим?

— Що ти маєш на увазі, Девіде?

ЗМІСТ

Розділ I. Дім у горах	5
Розділ II. Стежка	14
Розділ III. Долина	24
Розділ IV. Два листи	32
Розділ V. Дисонанси	44
Розділ VI. Прикроці, вимушені й ні	54
Розділ VII. “Ти комусь потрібен! Ти комусь потрібен!”	65
Розділ VIII. Ці хитромудрі “роби” і “не роби”	74
Розділ IX. Джо	83
Розділ X. Леді Троянд.....	93
Розділ XI. Джек і Джилл	103
Розділ XII. Відповіді, що не дали відповідей	110
Розділ XIII. Несподіванка для містера Джека ...	116
Розділ XIV. Віконце на вежі	125
Розділ XV. Секрети	133
Розділ XVI. Повітряний замок Девіда	141
Розділ XVII. “Принцеса і жебрак”	148
Розділ XVIII. Девід приходить на допомогу	158
Розділ XIX. Не прекрасний світ	168
Розділ XX. Незвичний шлях	175
Розділ XXI. Камінь на серці	183
Розділ XXII. Як дивився на це Перрі.....	189
Розділ XXIII. Головоломки	196
Розділ XXIV. Переінакшена казка	205
Розділ XXV. Прекрасний світ	212